

Asia: VN/27147/2024

Lausuntopyyntö Useilla hallinnon tasoilla luottamushenkilönä toimimista arvioineen työryhmän arviomuistiosta

Lausunnossa pyydetään kohdistamaan lausunnon antajan näkemys jaoteltuna alla olevasti:

Usealla hallinnon tasolla luottamushenkilönä samanaikaisesti toimimisesta yleisesti

Kristillisdemokraatit pitävät arviomuistiota tärkeänä ja ajankohtaisena. Useilla hallinnon tasoilla samanaikainen toimiminen on Suomessa yleistä, ja sillä on havaittu olevan vaikutuksia päätöksenteon sujuvuuteen, esteellisyyksien syntyymiseen sekä kansalaisten luottamukseen julkiseen päätöksentekoon. On perusteltua tarkastella, millä tavoin järjestelmää voidaan kehittää siten, että samalla turvataan perusoikeudet ja hyvän hallinnon toteutuminen.

Ehdokkaaksi asettumisen rajoittaminen (arviomuistion luku 5)

Arviomuistion tavoin katsomme, että ehdokkaaksi asettuminen vaaleissa on keskeinen perusoikeus, eikä sitä tule rajoittaa lainsäädännöllä. Ehdokkuuden kieltäminen ei ole tarkoituksenmukainen eikä oikeasuhtainen keino vastata ilmiöön liittyviin haasteisiin. Äänestäjällä on kuitenkin mahdollisuus arvioida, minkälaisen painoarvon hän haluaa äänestyspäätöksessään antaa esimerkiksi sille tiedolle, että ehdokas on mukana useissa vaaleissa.

Kunnan luottamushenkilön ja kunnanjohtajan vaalikelpoisuus aluehallitukseen (arviomuistion luku 6.3.5)

Samalla on tunnistettava, että useilla hallinnon tasoilla toimimiseen liittyy rakenteellisia eturistiriitoja, joita pelkät esteellisyyssäännökset eivät kaikilta osin kykene ratkaisemaan. Lisäksi on tilanteita, joissa eturistiriitojen ehkäiseminen valtuustoryhmien poliittisin pelisäännöin tai käytännön sopimuksin ei ole riittävän tehokasta. Tästä syystä on perusteltua arvioida, olisiko lainsäädäntöratkaisuilla mahdollista ehkäistä usein toistuvia eturistiriitoja ennakolta. Arviomuistiossa tuodaan esiin mahdollisuus kehittää toimielinakohtaisia vaalikelpoisuusrajoituksia operatiivisen päätöksenteon tasolla, ja tätä on perusteltua jatkoarvioida. Keskeistä olisi lähinnä tarkastella tarvetta samanaikaisen toimimisen rajoittamista sekä aluehallituksessa että kunnanhallituksessa. Lisäksi on aiheellista arvioida tilanteita, joissa henkilö toimii kunnanjohtajana tai pormestarina ja osallistuu samanaikaisesti hyvinvointialueen operatiiviseen päätöksentekoon. Näitä ratkaisuja tulee tarkastella kokonaisuutena ja huolellisen arvioinnin pohjalta.

Henkilöstön vaalikelpoisuus aluehallitukseen (arviomuistion luku 6.3.2 – 6.3.4)

ks. aiempi kohta.

Kuntalakiin liittyvät kysymykset ja muut työryhmän havainnot (luku 7)

-

Muut huomiot

Kristillisdemokraatit pitävät keskeisenä myös läpinäkyvyyden vahvistamista. Arviomuistiossa todetaan, että aluevaaleissa ja kuntavaaleissa samanaikaisesti ehdokkaana olemisen läpinäkyvyyttä sekä kaksoisroolien näkyvyyttä tulisi edistää ehdokkaiden, puolueiden ja muiden tahojen viestinnässä, vaalikampanjoissa ja vaalikoneita kehittämällä. Näiden toimien tulisi lähtökohtaisesti olla suositusluonteisia, sillä velvoittavien ja yksityiskohtaisten käytänteiden asettaminen voi olla vaikeaa. Suositukseen perustuva ohjaus mahdollistaa joustavan kehittämisen.

Erityisen tärkeää on myös varmistaa, että tilanteissa, joissa kahdet vaalit järjestetään samanaikaisesti, menettelyt ja käytännöt ovat äänestäjälle selkeitä ja helposti ymmärrettäviä.

Stenberg Johanna
Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä - Kristillisdemokraattinen
eduskuntaryhmä